

Claire Lescure

STROMAE: FORMIDABLE

ISBN 978-90-225-7176-7
ISBN 978-94-023-0274-5 (e-boek)
NUR 400

Oorspronkelijke titel: *Stromae, Formidable Maestro des temps modernes!*
Oorspronkelijke uitgever: Éditions Exclusif
Vertaling: Jevgenia Lodewijks
Omslagontwerp: DPS design & prepress services, Amsterdam
Omslagbeeld: © Cedric Naimi, Graffart.fr
Zetwerk: Mat-Zet bv, Soest

© 2014 Éditions Exclusif (Collection Privée), Neuilly sur Seine, France
© 2014 Meulenhoff Boekery bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Voorwoord: Een elektrische schok! 9

Deel 1: Zijn wortels en bakens 13

Een kleurrijke kindertijd 15

Rap bij de jezuïeten 23

Een trotse Belg 29

Zijn privéleven: de grote onthulling 35

Deel 2: Hoe verklaar je het fenomeen Stromae? 41

Een grensoverschrijdende zanger met verstand
van zaken 43

Een look waar je niet omheen kunt 46

Een bepaalde blik 50

Is Stromae wel zo ‘foormidable’? 54

Deel 3: Is Stromae een kloon van Jacques Brel? 61

Het voorbeeld van de Grote Brel 63

De geboortehoroscopen van Brel en Stromae 66

Deel 4: Zijn succesnummers doorgelicht 71

De lessen van Stromae 73

‘Alors on Danse’ 77

‘Papaoutai’ 82

‘Formidable’ 89

‘Tous les mêmes’ 96

Racine Carrée, een album met een variabele
geometrie 103

Deel 5: De loftrompetten 107

De bevestiging 109

Deel 6: Besprekingen in de pers 115

‘Interview met Stromae’, door Anto Filippi (Charts in
France) 117

‘Stromae zonder masker’, door Laura Cerrada Crespo
(*DH Lola*) 123

‘Vertel eens over hem...’ (*DH Lola*) 127

‘Gesprek met een fan’ (ActuaNews.fr) 131

‘Stromae, de nieuwe Jacques Brel’ (*Mine Mag*) 137

‘Het lieverdje van de Brusselaars’, door Pierre
Siankowski (*Les Inrockuptibles*) 142

‘Stromae, een formidabele maestro’, door Alexis
Campion (*Le Journal du Dimanche*) 146

‘Twee vragen aan Stromae’, door Gilles Médioni
(*L’Express*) 150

‘Dossier Stromae’, door Jean-Luc Cambier
(*Moustique*) 152

‘Het bonusinterview’, door Jérôme Colin
(*Moustique*) 156

- ‘Stromae begint zich te wortelen’, door Sabrina Champenois (*Libération*) 163
- ‘Het Belgische glamourinterview met Stromae’, door Florence Tredez (*Elle*) 166
- ‘Ik ben een ambachtsman’, door Jérôme Guillas en Boris Tampigny (*Metronews*) 169
- ‘De melancholieke groove van Stromae’, door Nicolas Dambre (RFI Musique) 174
- ‘Stromae, een zanger voor iedereen’, door Valérie Lehoux (*Télérama*) 179
- ‘Met Stromae in de lift’, door Gaël Le Bellego (*Be*) 184
- ‘Wolfgang Amadeus Stromae’, door Sarah Dahan (Brain) 190
- ‘Onderonsje met Stromae’, door Eléonore Colin (*Madame Figaro*) 197
- ‘Stromae, een acid house-zanger’, door Chris Auziak (*FranceFans*) 201
- ‘Stromae is bang om “niet gewoon te blijven”’, door Laurence Riatto (*Elle*) 211
- ‘Het interview van de waarheid’, door Thomas Sotto (Europe 1) 213
- “‘Ik ben best wel paranoïde”’, door Isabelle Blandiaux (*Psychologies Magazine*) 217

Deel 7: Bijlagen 225

- Biografie: de belangrijkste data 227
- De discografie van Stromae 235
- Erelijst 239

Voorwoord

Een elektrische schok!

Stromae! (uitgesproken als ‘Stromái’) is een naam die klinkt als de overwinningskreet van een Masaïkrijger. Als uitzinnige maestro laat hij onze planeet dansen op zonnige ritmes en schroomt hij niet om tegelijkertijd een klein arsenaal aan verschrikkingen onder de schijnwerpers te brengen. En dat alles met een muzikale zeggingskracht die een conservatoriumdiploma zou doen vermoeden.

Met zijn acts als dronkenlap of wassen clown worden al zijn optredens tot een feest van gekkigheid dat je verbijsterd achterlaat. Improviseert hij? Is hij dronken? Is hij niet goed bij zijn hoofd? Zijn het voortekenen van parkinson? Niets van dat al. Alles is uitgedacht, in detail uitgewerkt, tot op de millimeter. Stromae is de man achter zijn eigen succes: hij is zowel de marionet als degene die de touwtjes in handen heeft.

Deze performer die in geen enkel hokje past zou irritatie kunnen opwekken, maar hij speelt het klaar om een schok teweeg te brengen en tegelijk diepe indruk te maken. Jongeren, keurige burgers, omaatjes, hij weet ze allemaal voor zich te winnen. En dat geldt ook voor mij, al ben ik dan vijftig.

Het probleem is dat ik nog steeds niet helemaal begrijp waarom. Laten we wel wezen: rapmuziek is niet mijn ding. Niet om de redenen die het meest voor de hand liggen, maar het doet me simpelweg niets. Ik kan er niets van maken – met of zonder hoorapparaat. Rappers winden zich op, schelden er lustig op los, en het waarom wordt me niet duidelijk. Kort gezegd, in jongerentaal: het boeit me niet!

Om me te raken moet muziek ritme hebben, een cadans als alexandrijnen: *‘Pour qui sont ces serpents qui sifflent sur nos têtes?’* Alleen is dat geen rap, maar een toneeltekst van Racine. Stromae, stel je toch eens voor wat je daarmee zou kunnen doen, jij die Carmen in een eigentijds jasje hebt weten te steken!

Wat betreft electro, hiphop of house: dat is voor mij alleen maar herrie waar mijn zenuwen en hartslag van op hol slaan.

Daar moet bij gezegd dat ik verslaafd ben aan de god Mozart (net als Stromae trouwens) maar al last van tetterende oren krijg als ik naar klassieke muziek luister die verder gaat dan Debussy.

Hoe kan Stromae dan zo veel indruk op me maken dat ik een boek aan hem heb willen wijden?

Omdat zijn muziek in niets lijkt op dat alles. Ik hoor er succesnummers in voor iedereen: leeftijdsloze, tijdloze liedjes over onderwerpen die iedereen raken. En ik ben zeker niet de enige, want zijn we niet massaal voor hem gevallen? Zou Stromae in staat zijn om een collectieve roes te veroorzaken met de expliciete bedoeling ons allemaal te laten horen wat hij belangrijk vindt?

Je zult zeggen: ja, het komt door zijn opvattingen, zijn

teksten... daar raakt hij mensen mee! Stromae's opvattingen zijn als die van een onbevangen kind dat de vinger weet te leggen op de zere plekken en donkere kanten van onze samenleving en die benoemt in zijn eigen woorden: recht voor zijn raap en soms op het platvloerse of licht gestoorde af.

Heeft Stromae eenzelfde rol van openbare aanklager op zich genomen als Fouquier Tinville ten tijde van de Franse Revolutie? Is hij een nieuwe Emile Zola die onrecht boven tafel wil krijgen? Een wijze oude man die ons geweten wakker wil schudden? Of is hij misschien een getalenteerde voodoo magiër die speldenprikken uitdeelt om reacties op te wekken?

En dan hebben we nog zijn stem, die frasering die blijft nazinderen, zijn zeggingskracht die je raakt tot op het bot, net als vroeger bij de Grote Brel. Het is een slimme mix van genres, stijlen en indrukken die deze kleurrijke persoon ons voorschotelt, zijn imago beeldhouwend als een ware Gippetto...

Inderdaad, Stromae is Pinokkio en Japie Krekel ineen. De marionet die herboren wordt als een echte jongen opdat de mensen van hem gaan houden én de piepkleine leermeester die hem de regels van welgevoeglijkheid bijbrengt.

Als een Kleine Prins die verzeild is geraakt op een planeet waarvan hij de normen en waarden met een verontrustende onbevangenheid onder de loep neemt, weet Stromae iedereen voor zich te winnen. Hij mag dan interview na interview verkondigen dat het gewoon een act is die tot op de millimeter wordt gepland, het werk van een toegewijd ambachtsman, de noeste arbeid van een team dat meer weg

heeft van een familie, Stromae is zelf de ceremoniemeester. Hij kan zich nog zo verschuilen achter zijn imago, zonder zijn meesterhand, zonder die stem die in ons resoneert en die we niet meer kwijtraken, zonder zijn verfrissende boosheid die onze onverschilligheid in rook doet opgaan, zonder dat alles zou zijn ster al lang achter de einder zijn verdwenen.

Toen mijn dochter me voor mijn verjaardag het album *Racine Carrée* gaf, bracht dat een ware elektrische schok bij me teweeg. Sindsdien heb ik zijn nummers grijsgedraaid. Ik geniet ervan, ze fascineren me en roepen tegelijkertijd veel vragen bij me op. Omdat ik antwoord op die vragen wilde, ben ik aan dit portret begonnen en ik kan je zeggen: een luid en welgemeend compliment! is zeker op zijn plaats.

DEEL 1

ZIJN WORTELS EN BAKENS

Stromae's wortels?

In de eerste plaats liggen die natuurlijk in zijn kindertijd.

Zijn familie. Zijn geliefde stad Brussel.

En in de Franse taal, die hij met hand en tand verdedigt.

Zijn bakens? Er is de hoop

op een artistieke toekomst

die niet draait om rijkdom of beroemdheid,

alleen om de inspiratie en het ambacht.

De hoop op een liefdesleven

dat de tand des tijds zal kunnen doorstaan.

En het verlangen om een gezin te stichten,

met eigen of geadopteerde kinderen, dat maakt hem niet uit.

Een kleurrijke kindertijd

Paul van Haver, ook bekend als ‘Stromae’, kwam op 12 maart 1985 in Brussel ter wereld. Hij is de op één na jongste in een gezin met nog drie broers en één zus.

Zijn moeder, Marie van Haver, is een mooie vrouw met een levendig karakter. Ze is van oorsprong Vlaamse en komt uit het plaatsje Dendermonde, in de driehoek Antwerpen-Brussel-Gent.

Marie spreekt vier talen, maar haar kinderen heeft ze in het Frans grootgebracht. Later hebben ze haar wel verweten dat ze hun niet haar eigen moedertaal heeft geleerd.

Pauls vader, een Rwandese architect, pendelde heen en weer tussen het Afrikaanse continent en België. Hij heeft zijn zoon nooit erkend en Paul heeft hem maar een paar keer ontmoet.

Er zijn hem slechts enkele kinderherinneringen bijgebleven aan deze afwezige, nadrukkelijk ongrijpbare vader: zijn tas vol architectenspullen, waaronder een heleboel potloden, en de enige reis die Paul heeft gemaakt naar het land van zijn voorouders.

‘Ik moet vijf of zes zijn geweest. Het was de bedoeling dat

we er twee maanden bleven, maar ik kreeg malaria. Op school wilden de kinderen me geen hand geven omdat ik zo rilde. Ik had koorts en droeg midden in de zomer een bivakmuts.’

Pas jaren later zou Paul erachter komen dat hij meerdere halfbroers en -zussen heeft. Hij heeft deze familie op afstand nog niet ontmoet, vertelt hij, maar als hij zelf ook kinderen heeft, wil hij daar wel over nadenken.

Van heel jongs af aan weet het Belgische jongetje dat zich in Rwanda een genocide voltrekt. Door de televisie en door dingen die hij opvangt tijdens familiebijeenkomsten begrijpt hij dat er iets verschrikkelijks aan de hand is.

‘Soms hoorde ik tijdens een telefoongesprek: “die of die is dood”. Mijn enige herinnering aan die momenten is dat ik me dan heel verdrietig voelde.

Toen ik hoorde dat mijn vader dood was, maanden na zijn overlijden, vond ik het verdriet van mijn tante om haar overleden broer erger dan het feit dat ik geen vader meer had. Ik heb niet gehuild, het deed me niet zo veel. Mijn vader is omgekomen tijdens de genocide in Rwanda, maar voor mij was hij al lang uit mijn leven verdwenen.’

Hij mag dan zijn afgesneden van zijn wortels van vaderskant, Stromae dompelt zich wel onder in de Afrikaanse cultuur. In Brussel zoekt hij het gezelschap van deze exotische gemeenschappen. Is dat een bewuste keuze? Wil hij ontsnappen aan de racistische reacties die zijn gemengde afkomst oproept? Of voelt hij zich van jongs af aan al aangetrokken tot hun kleurrijke muziek, die zijn hart vult met zon?

‘Meestal bestaat het gezelschap uit Congolezen, Rwandezen en Kameroeners. We luisteren altijd naar hetzelfde soort muziek: Congolese rumba van Papa Wemba of Koffi Olomide, twee zangers en liedjesschrijvers uit Congo.’

Stromae is een echte Belgische artiest, maar hij zegt zich meer Afrikaan te voelen dan Rwandees: ‘Ik ben voor dertig procent Rwandees, voor dertig procent Congolees en voor veertig procent Afrikaan.’

Deze band met het continent van zijn voorouders wordt vandaag de dag nog eens bekrachtigd door zijn internationale succes. In de discotheken van Kinshasa of Abidjan draaien dj’s onophoudelijk zijn zeer dansbare nummers. Stromae barst verbaasd in lachen uit als hij hoort dat hij op sommige Afrikaanse websites zelfs een Rwandees wordt genoemd in plaats van een Belgisch staatsburger.

Maar laten we terugkeren naar de kleine Paul en zijn kleurrijke kindertijd. Marie brengt haar kinderschaar in haar eentje groot, en dat is niet eenvoudig. Om het zaakje draaiende te houden heeft de jonge moeder allerlei baantjes: verzekeringsadviseur, administratief ambtenaar en zelfs garderobemeisje in discotheek The Sparrow in Brussel. Ze doet een beroep op haar oudste zoon, Dati Bendo, om de rol van gezinshoofd te vervullen.

Deze grote broer zal later illustrator en fotograaf worden, en aan hem heeft Stromae de vormgeving van zijn album *Racine Carrée* te danken.

Bij het gezin Van Haver hebben ze het altijd krap aan het eind van de maand en als de kinderen naar de bioscoop gaan, eten ze in de pauzes nooit chocola of popcorn maar

meegebrachte broodjes. Die zijn voedzamer en Marie maakt ze met veel liefde klaar. En laten ze het niet wagen er ook maar één kruimel van te verspillen!

‘Ik ben niet opgegroeid in ellende, hoor! Mijn twee oudere broers hebben wel in een arme flatwijk gewoond waar in het park injectienaalden rondslingerden, maar dat geldt niet voor mij. Mijn moeder wilde niet dat haar jongste drie kinderen buiten rondhingen en ze slaagde erin een huisje met tuin te kopen in een Brusselse buurt die zeker niet welvarend, maar ook niet echt gevaarlijk is. Mijn zus, mijn jongere broertje en ik zijn daar in de tuin opgegroeid. Ik kan niet anders zeggen dan dat we daar enorm mee hebben geboft!’

Het huis waar Stromae zijn jeugd heeft doorgebracht is een typisch Brussels bouwsel van twee-onder-een-kap, met een gevel van gele baksteen. Het bevindt zich tussen het Koninklijk Domein en de rue Marie-Christine, in een buurt waar vrouwen in boerka, Congolezen, oudere Belgen en Marokkanen proberen samen te leven.

Paul praat nog steeds met veel genegenheid over hun Congolese buurvrouw ‘Mamy Beignet’, die de buurtkinderen onder haar vleugels nam en overheerlijke beignets voor ze bakte. Marie leerde haar kennen in de protestantse kerk La Nouvelle Jérusalem en vanaf dat moment ging Paul met haar zoon Grégory basketballen bij Club Excelsior, in het atheneum Emile Bockstael.

Met zijn enorme lengte is er geen ontkomen aan en van zijn zevende tot zijn achttiende legt Paul zich vol overgave toe op deze sport. Maar niet zo fanatiek dat hij basketballer

wil worden, zoals sommigen van zijn vrienden. Hij raakt namelijk zo snel afgeleid (iets wat nooit meer is overgegaan, zegt hij) dat de bal maar zelden in de basket terechtkomt.

Pauls moeder heeft twee passies: muziek en reizen, en die deelt ze als vanzelfsprekend met haar kinderen.

‘Mijn moeder luisterde naar rumba, salsa, Motown. Tijdens familiefeesten thuis hoorde ik heel vaak Afrikaanse muziek of zouk, muziek van de Franse Antillen. En mijn oudste broer zwalkte heen en weer tussen de rap van Public Enemy en Mozart.

Het eerste concert met echte musici waar ik naartoe ging – ik was een jaar of tien – was trouwens ook van Mozart. Ik kreeg er kippenvel van!’

Marie schrijft Paul in bij de muziekschool in Jette, een randgemeente van Brussel, voor lessen solfège (notenleer) en drummen. Hij is dan elf jaar oud.

‘Mijn moeder, mijn zus en mijn jongere broer Luc junior, die tegenwoordig mijn artdirector is, zaten ook op de muziekschool van Jette. Onze moeder moedigde ons aan om van alles uit te proberen. Ik zong en drumde. Mijn eerste optreden gaf ik op mijn dertiende, in de Salle Gaudium. Ik zong in het achtergrondkoortje en deed de percussie. Percussie ging me absoluut beter af dan solfège! Maar dat laatste heeft wel mijn gehoor helpen ontwikkelen.’

Marie reist graag en veel, en ze neemt beurtelings Paul en zijn broers en zus mee op haar lange reizen. Ze gaan met de bus en de bagage zit in een rugzak. Dat kan soms vermoeiend zijn, maar voor Paul behoren die tochten ook tot zijn mooiste herinneringen.

‘Mijn moeder wist altijd precies wat ze wilde. Ze sloot rustig een lening af om op reis te kunnen gaan. Ik ben met haar naar Mali geweest, naar Rwanda, Bolivia, Peru en heel even in Argentinië, maar dat was alleen omdat het reizen via Buenos Aires goedkoper was. Daar stapten we op een bus die er drie dagen over deed om in Peru te komen...

Het reizen heeft me heel open gemaakt, het heeft me geholpen om dingen minder dramatisch te maken, om mezelf een plek te kunnen geven, want voor blanken ben ik nooit echt een blanke en voor zwarten nooit echt een zwarte. Het heeft me ook doen inzien hoe mensen die in werkelijke armoede leven de kunst verstaan om waardig te blijven.’

De schoolcarrière van Paul verloopt niet bepaald gestaag en rustig. Hij is snel afgeleid, speelt graag de clown en legt zich erop toe om zich zo weinig mogelijk in te spannen.

‘Ze zeiden over me dat ik niet dom was, maar zodra ik een vliegje zag, was ik al ergens anders met mijn gedachten.’

Het jongetje bezoekt eerst de katholieke lagere school in het Institut du Christ-Roi in Laken en daarna de middelbare school in Jette, waar hij elke ochtend heen gaat met bus 53. In de bus denkt hij zijn roeping te hebben gevonden: ‘Ik droomde ervan om buschauffeur te worden, met zo’n groot stuur waardoor je het gevoel hebt dat je in een ruimteschip zit, vooral in de bochten.’

De Ecole du Sacré-Coeur in Jette – waar ook acteur Jean-Claude van Damme ooit op zat – is nogal een kakschool.

Een van zijn leraren van toen vertelt over de telefoon: ‘Paul viel een beetje uit de toon. Het leek alsof hij er andere denkbeelden op nahield. Zijn moeder, die dezelfde prakti-